

Eile, 27. augustil, oleks meie tuntumaid arhitekte Alar Kotli saanud 80-aastaseks. A. Kotli on pärit meie rajoonist, siin kasvanud ja õppinud. 1922. a. lõpetas ta Rakveres gümnaasiumi. Saanud juba nimekaks arhitektiks, projekteeris ta oma koolile uue hoone. See on praeguse Rakvere 1. Keskkooli maja, kahtlemata üks kaunemaid koolimaju Eestis. Kooli 70. sünnipäeval avati hoone peasissekäigu kõrval memoriaaltahvel Alar Kotlile. Samuti on ta projekteerinud koolimaja Tapal.

Allpool avaldame Alar Kotli õe Pia Kotli mälestusi oma venna ja enda lapsepõlvkodust Väike-Maarjas, samuti õpinguaastaist Rakveres.

Kasvasime Väike-Maarjas. Alar sündis seal 27. augustil 1904. a. Mina olin siis aasta ja nelja kuune. Meie isa Johan Kotli oli Väike-Maarjas köster ja seepärast elasime köstri talus. See asus Simuna tee ääres (praegu maja nr. 5). Elumaja oli suur ja avar, viie toaga. Maja ümbristes õunapuuad. Meil oli aias palju lilli. Kevadel õitsesid lumikellukesed, nartsissid, sinililliad, pojengid, suvel käokingad, tuillilliad, lõvilõuad, reseedad.

Isa tegeles ka mesindusega. Mesipuid oli meil 16. Pereheitmisel pani isa meid peret valvama. Kes esimesena nägi pereheitmist, sai selle omanikuks. Isa oli meie suhtes väga range ja pani meid aias tööle. Kitkusime peenraid, istutasime kevadel kapsaid, harvendasime põllul naereid.

Et meil oli suur korter, pidas ema suvel pansioni. Väike-Maarja oli siis ju väike, väikne ja rahulik, looduse rüppe uppuv alevik, kliima kuiv ja metsad lähedal. Meie juures elasid suviti peamiselt Peterburi haritlased. Suur külalistetuba jagati linadega mitmeks osaks, nii et iga suvitaja sai omaette ruumi. Minu emal oli suvitajatega väga hea kontakt.

Et emal oli palju tegemist majapidamisega, jäi tal meie jaoks vähe aega. Seepärast võeti meie hoidjaks-kasvatajaks üks kena taluneiu naaberkülalt.

Meie kodu Väike-Maarjas oli omalaadne kultuurielu keskus. Et alevikus kuni 1912. a. seltimaja polnud, oli kombeks etendada lähemaid näitemänge meil kodus. Selleks kasutati suurt külalistetuba, esinejateks meie ema ja naabriproua. Lauldi ka duette. Meelde on jäänud duett «Lõbusad lesed».

Meie kodus käis palju huvitavaid inimesi. Kui oma kontserdireisid käisid Väike-Maarjas Aino Tamm, Paula Brehm-Jürgenson, Miina Härma, siis peatusid nad alati meil.

Üle kümne aasta oli Väike-Maarjas kooliõpetajaks Jaan

Õe Piaga 1908. a

Port (arhitekt Mart Pordi isa). Ta mängis hästi viiulit ja käis sageli meie pool musitseerimas. Siis Port mängis viiulit, meie kodukooliõpetaja klaverit ja ema laulis. Eriti palju teadis ema vene romanse.

Alari ja minu õpingud algasid kodus. Algõpetuse sai me isalt, kes oli pedagoogilise haridusega, lõpetanud Zimse seminari Valgas. Üks tuba korteris sisustati klassiruumiks. Seal olid koolipingid ja üksel rippus tahvel. Meiega koos õppisid seal ka kaks naabrilast. Isa õpetas laulmist, saksa keelt ja usuõpetust. Teised ained nagu rehkendamine, geograafia, looduslugu jt. jäid kodukooliõpetaja anda.

Koolitunnid toimusid kindla tunniplaaniga järgi. Eriti lõbusad olid suured vahetunnid, kus sai väljas lumesõda pidada.

Alar tegeles juba neil aastail kunstiga. Eriti armastas ta joonistada hobuseid. Nende joonistamiseks andsid inspiratsiooni laadad ja turg. Alarile meeldis ka skulptuur. Ta tegi nii minust kui ka isast puitskulptuurid. Oma kunsti-harrastusega tegeles vend põõningul, kus oli selleks otstarbeks töölaud ja treipink.

Kui olime kodus õppides vajalikud teadmised omandanud, jätkasime 1915. a. õpinguid Rakveres. Sõitsime Rakverre hobusega. Sügiseti vih-maga ja talvel pakasega tundus tee eriti pikk.

Rakveres elasime koolipäe-

vil mitmel pool, esialgu Pikk tn. 34 õuemajas. Veel olime korteris Pika tänava lõunapoolses otsas Winkleri peres. Sellest meie elupaigast on meelde jäänud, et seal peatusid mõnedki eesti kultuuri-tegelased. Näiteks kontrabassimängija Ludvig Juht, keda saatis klaveril meie korteriperenaise õde Marta. Üks meie kooliaegseid eluasemeid oli Parkali tänavas. Sealsamas oli korteris ja kostil ka Alari klassivend Karl Janson (hiljem tuntud geoloog, akadeemik Karl Orviku).

Mina õppisin Rakveres mitmes tütarlastekoolis, Alar käis poeglastegümnaasiumis. See kool asus Pikk tn. 29, direktoriteks olid V. Nano ja A. Luha. Koolis tegutsesid õpilasingid. Muusikaringi juhatas õpilane Karl Leichter, hilisem tuntud muusikateadlane, kes elab Tallinnas.

Ka Rakveres gümnaasiumipäevil jätkas Alar tegelemist kunstiga. Ta viljeles akvarelli, pastelli, pliiatsi- ja tušijoonist, tegi linool- ja puulõiget. Kui Alar 1922. a. gümnaasiumi lõpetas, tõstis direktor Luha teda nii meeldiva iseloomu kui ka välja-paistva kunstianne tõttu esile ja avaldas kiitust.

Keskkooli lõpetamisega algas Alari elus uus ajajärk. Jätkusid õpingud Tartu Ülikoolis, siis kunstikoolis «Pallas» ja edasi juba arhitekti elukutse omandamine Danzigi Tehnikaülikoolis. See, et Alarist saaks arhitekt, oli meie isa soov.